

UMUMIY O'RTA TA'LIM MAKTABLARDA KIMYO FANI METODIKASI VA UNING UMUMIY TUSHUNCHLARI

Bobojonova Yulduzxon Shonazarovna

*Xorazm viloyati, Yangiariq tumanidagi 13- sonli maktabning 1- toifali kimyo fani
o'qituvchisi*

Annatsiya: O'quvchilarda kimyo faniga bo'lgan qiziqish va mehr va predmetga mas'uliyatli munosabat uyg'otish, kimyo fanining hozirgi davrdagi roli va o'rni haqida to'g'ri tasavvur shakllantirish haqida.

Kalit so'zlar: Ko'nikmalarini tekshirish, o'zlashtirish saviyasi, pedagogik jarayon.

Umumiy o'rta ta'lim maktablaridagi kimyo ta'limi pedagogik jarayonining ajralmas tarkibiy qismi bo'lib, ta'limning umumiy maqsadlariga muvofiq o'quvchi shaxsini tarbiyalashga xizmat qiladi. Respublikamiz mustaqilligining dastlabki yillarida ta'lim- tarbiya sohasini isloh qilish natijasida to'plangan tajribalar, chiqarilgan bir qator xulosalar asosida amaldagi ta'lim-tarbiya tizimini hozirgi taraqqiyot va kelgusidagi talablar darajasiga ko'tarishga, uni takomillashtirishga jiddiy e'tibor berish zarurligi ta'lim- tarbiyaning uzluksizligini ta'minlashdan kelib chiqib, «Kadrlar tayyorlashning Milliy dasturi» va «Ta'lim to'g'risida»gi Qonun O'zbekiston Respublikasi Oliy majlisining IX sessiyasida muhokama qilindi va tasdiqlandi. Shu munosabat bilan barcha o'quv predmetlari qatori kimyo ta'limi oldiga ham aniq vazifalar qo'yildi. «Ta'lim to'g'risida»gi Qonunga muvofiq:

1. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining kimyo ta'limi konsepsiyasini qayta ishlab chiqish;

2. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining kimyo ta'limi konsepsiyasidan kelib chiqqan holda, uning standartini ishlab chiqish taqozo qilinadi. Kimyo ta'limi standarti kimyo o'quv predmetining majburiy mazmunini belgilab beradi.

Umumiy o'rta ta'lim maktablarining kimyo ta'limi standarti, kimyo ta'limi tizimidagi barcha komponentlarni: ta'limning mazmuni, maqsadi, ta'limning kimyo ta'limi konsepsiyasiga muvofiq kimyo ta'limining yo'ninalishi va maqsadi yosh avlodning kimyo fani asoslarini chuqur egallashi, o'quvchilarning siyosiy -g'oyaviy, estetik, ekologik tarbiyasi, tabiatga va jamiyatga bo'lgan ijobiy munosabat, qadimgi yashab ijod etib o'tgan buyuk mutafakkirlar, keyingi yillarda olimlarimizning kimyo sohasidagi erishgan yutuqlariga oid o'quv materiallari bilan tanishtirib borish orqali vatanga bo'lgan e'tiqodni shakllantirish, kasbga yunaltirish ko'zda tutiladi. Kimyo ta'limi standarti-kimyo o'qitishda o'quvchilarga beriladigan ta'lim va tarbiyaning mazmuni negizini belgilovchi ko'rsatkichlar, shuningdek o'quvchilarning tayyorgarlik

darajasidagi bilim va amaliy fa oliyatlarini darajasi me`yorini belgilaydigan mezon bo`lib hisoblanadi. Kimyo ta`limi standarti – umumiy o`rta ta`lim maktablari uchun tuziladigan kimyo ta`limi dasturi va o`quv materiallarining hajmini belgilab beruvchi mezon bo`lib Ta'limda raqamli texnologiyalarni tadbiq etishning zamonaviy tendensiyalari va rivojlanish omillari xizmat qiladi. Kimyo ta`limi standarti – kimyo ta`limida o`qituvchilarning davlat va jamiyat oldidagi vazifalari, burchi va javobgarligini qay darajada his qilishlari mezonni bo`lib ham hisoblanadi. Umumiy o`rta ta`lim maktablarining kimyo ta`limi standarti-kimyo o`quv predmetidan o`quvchilarga beriladigan bilimlar miqdori, o`quvchilar egallaydigan bilim, hosil qiladigan amaliy ko`nikma va malakalar hajmini ko`rsatuvchi me`yor bo`lib, umumiy o`rta ta`lim maktablaridagi kimyo ta`limi negizini belgilovchi ko`rsatkichlar o`quvchilarning kimyo ta`limidan tayyorgarlik darajasiga qo`yiladigan talablar majmuasidan iborat bo`lgan hujjat tariqasida tasdiqlanadi va xizmat qiladi.

Kimyo darslarida o`quvchilar bilim va ko`nikmalarini tekshirish va baholashda test sinovlari muhim o`rin tutadi. O`quvchilardan kimyoviy testlarni olishda ularning o`zlashtirish darajasiga qarab, test topshiriqlarini tuzish maqsadga muvofiq bo`ladi. Test topshiriqlarida nazariy savollar bilan birga kimyoviy masalalardan foydalanish yaxshi samara beradi, chunki o`quvchilar bunday masalalarni yechayotganda o`zlarining nazariy bilimlariga tayanib, mustaqil fikrlash qobiliyatini oshiradilar. Guruhdagi har bir o`quvchining bilim va ko`nikmalariga qarab test materiallarini tuzish ularning o`zlashtirish darajasining yanada yaxshilanishiga olib keladi. O`zlashtirish saviyasi yaxshiroq bo`lgan o`quvchilarning test topshiriqlariga nisbatan murakkabroq masalalardan kiritish bilan ularning bilim saviyasini yanada oshirish mumkin. O`zlashtirish saviyasi o`rtacha bo`lgan o`quvchilarga nisbatan engilroq masalalar berib, keyinchalik ular e`tiborini ancha qiyinroq masalalarni yechishga qaratish mumkin. Past o`zlashtiruvchi o`quvchilar uchun o`tilgan mavzulardagi asosiy kimyoviy tushunchalarni o`zida mujassam etuvchi yengil masalalar berib, ularni masalalarni yechish usullarini o`rganishga jalb qilish kerak.

FOYDANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI.

1. A.G. Muftaxov. Organik kimyodan olimpiada masalalari va ularning yechimlari. O`rta umumta`lim maktablari uchun qo`llanma.- T.: O`qituvchi, 1997.
2. I.R. Asqarov., va boshqalar. Martabda kimyodan amaliy mashg`ulotlar. T.: O`qituvchi, 1992.
3. T. Gulboyev. Ta`lim jarayonining tayanch bilimlari. T.: Fan, 1996.
4. Umumiy o`rta ta`lim davlat ta`lim standarti va o`quv dasturi. Toshkent, 1999, 3 - son
5. I.R. Asqarov. Organik birikmalar nomenklaturasi va izomeriyasi.- T.: O`qituvchi, 1995.
6. I.R. Asqarov., K. G`ofurov., va boshqalar. Kimyodan test. T.: O`qituvchi, 1997.